

УДК 338

О.Берестецька, канд.екон.наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗШИРЕНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВИРОБНИКА - КРОК ДО НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕЛІ ЗАМКНЕНОГО ЦИКЛУ

Olena Berestetska, Ph.D.in Economics

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

ORGANIZATION OF EXTENDED PRODUCER RESPONSIBILITY - A STEP TOWARDS A NEW ECONOMIC MODEL OF A CLOSED CYCLE

Відповідно до Закону України «Про управління відходами» розширена відповідальність виробника (РВВ) - це комплекс економічних, фінансових, адміністративних та організаційних заходів для забезпечення відповідальності виробників певних видів продукції за управління стадією відходів у життєвому циклі продукції [1]. Суть даного визначення зводиться до того, що виробник упаковки та продукції в ній, має забезпечити приймання упаковки, роздільне її збирання, сортування та підготовку до повторного використання й відновлення.

Переваги розширеної відповідальності виробника упаковки полягають у збалансованому та стійкому підході до вирішення проблем:

- зменшення відходів. РВВ упаковки спонукає виробників до ефективніших методів управління виробництвом та упаковкою, що веде до зменшення кількості утворюваних відходів. Виробники стають більш усвідомленими стосовно впливу пакування на довкілля та активно шукають способи зменшення негативного впливу;
- поширення та перенесення відповідальності на виробників, дистриб'юторів та споживачів упаковки. Це сприяє більш справедливому розподілу відповідальності та стимулює всі сторони до дієвих дій щодо зменшення відходів упаковки;
- заохочення до зелених інновацій. Виробники, які використовують розширену відповідальність, мають стимул до розробки та впровадження зелених інновацій у сфері упаковки. Вони шукають екологічно безпечніші та ефективніші матеріали, розробляють альтернативні упаковочні рішення та працюють над замкненим циклом використання матеріалів;
- позитивний вплив на економіку. Розширена відповідальність стимулює розвиток ринку зеленої упаковки та допомагає забезпеченню зайнятості у галузі виробництва екологічно безпечних матеріалів. Вона також може сприяти залученню інвестицій для розробки та впровадження нових технологій;
- оптимізація управління відходами. Завдяки належному управлінню відходами упаковки, вона стає більш захищеною для довкілля, а відходи можуть бути використані для рециклінгу або переробки замість того, щоб бути викинутими на смітник.

У Європі, завдяки РВВ, переробляється до 80% відходів упаковки. На думку експертів, сортування та рециклінг відходів підштовхне до становлення циркулярної економіки в Україні, а це нові робочі місця, залучення інвестицій та додана вартість до ВВП [2].

Європейський досвід показує, що в процесі збору та переробки пакування задіяні:

- територіальні громади;
- місцеві центри переробки;
- збирачі та перевізники відходів;
- центри збирання;
- сортувальні лінії;
- підприємства по переробці паперу;

- підприємства по переробці пластику;
- підприємства по переробці алюмінію;
- підприємства по переробці металу;
- скло-переробні підприємства;
- деревопереробне підприємство.

Зрозуміло, що Україні потрібна розвинена система збирання, сортування й переробки відходів упаковки, та на даний час інфраструктура для цього не вийшла на необхідний рівень.

Для виробників продукції в упаковці є 2 варіанти РВВ:

- індивідуально, коли виробники самі налаштовують власну систему збору відходів упакування, зобов'язуються їх повторно використати чи відновити з допомогою інноваційних технологій, дотримуючись встановленого обсягу переробки для кожного виду упакування.
- колективно, тобто через участь у діяльності організації РВВ, на основі підписаної угоди з ОРВВ, звітують про обсяги матеріалів упакування, яку випустили на ринок та сплачені внески за відходи пакування кожного виду. У даному випадку є обов'язковим аудит виробників - учасників системи РВВ Координаційним офісом щодо упакування, який фінансується ОРВВ [3].

Організація розширеної відповідальності виробника упакування в Україні зіштовхнулося з декількома проблемами. По - перше, багато виробників упакування не мають достатньої усвідомленості про поняття РВВ і його важливість, що призводить до недостатнього впровадження ефективних систем збору та утилізації упакування. По - друге, в Україні відсутня комплексна законодавча база, що регулює впровадження РВВ. По - третє, для виконання вимог щодо РВВ виробники повинні забезпечувати утилізацію та переробку використаної упакування, що вимагає фінансових вкладень, які нерідко виявляються великими труднощами. По – четверте, люди недостатньо ознайомлені з можливостями та необхідністю правильної утилізації упакування, що ускладнює коректне впровадження РВВ.

Для вирішення цих та інших проблем впровадження РВВ в Україні необхідна підтримка уряду, впровадження суворих законодавчих норм та стимулів для виробників, споживачів та інших зацікавлених сторін.

Література

1. Закон України Про управління відходами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>
2. Розширена відповідальність виробників відходів упакування: як система працюватиме в Україні та які проблеми вирішить. URL: <https://ecolog-ua.com/news/rozshyrena-vidpovidalnist-vyrobnykiv-vidhodiv-upakovky-yak-systema-pracyuvatyme-v-ukrayini-ta>
3. Розширена відповідальність виробника. Іноземні практики. URL: <http://epl.org.ua/announces/rozshyrena-vidpovidalnist-vyrobnyka-yevropejskyj-dosvid/>